

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

KALEVAGATAN 6 - HELSINGFORS 10
Telefon (växel) 642511 Postgiro 120811
Affärsbankerna Andelskassorna Sparbankerna konto 5041

Cirkulär nr 10/74

27.5.1974

Till arbetspensionsanstalterna

Till arbetspensionsanstalterna har som bilaga till cirkulär nr 27/73 sänts regeringens förslag till lag om ändring av APL. Riksdagen har godkänt propositionen i övrigt oförändrad, men i 1 b § APL har tillagts ett stadgande, enligt vilket lagen inte skall tillämpas på statliga eller kommunala förtroendeuppdrag och ej heller på förtroendeuppdrag för kommunalförbund.

Lagändringarna träder i kraft så snart Republikens President stadfäst dem. Om ikraftträdandet meddelas särskilt till pensionsanstalterna.

1. Pensionsskyddet för anställda vid StuPL-institutionerna

Genom den nya 1 a § APL kompletteras pensionsskyddet för anställda vid de statsunderstödda institutionerna. Pensionsskyddet för dessa personer bestäms enligt lagen om vissa pensioner, som skall betalas av statsmedel (StuPL). Med statsunderstödda institutioner avses sådana institutioner, vilka då StuPL trädde i kraft den 1.7.1969 hade rätt att i statsunderstöd utfå en i lag eller förordning fastställd proportionell andel för bekostandet av pensionsskyddet för den personal, som var nödvändig för institutionens verksamhet. Såsom statsunderstödd institution betraktas även sådan institution, som har börjat sin verksamhet efter StuPL:s ikraftträdande och som skulle ha betraktats som statsunderstödd institution, om den skulle ha verkat redan vid StuPL:s ikraftträdande. Vid statskontoret sammanställs som bäst en förteckning över StuPL-institutionerna. Denna förteckning kan arbetspensionsanstalterna beställa från PSC:s postexpedition så snart den färdigställts.

Vid uträkning av StuPL-pensionen beaktas som pensionsgrundande lön den lön, för vilken de statsunderstödda institutionerna har rätt att utfå statsunderstöd. I praktiken förekommer, att endast en del av arbetstagarens uppgifter är sådana, att för hans avlöning erläggs

statsunderstöd. Som exempel kan nämnas vid industriinrättningar verk-
samma yrkesskolor. Som lärare vid dessa yrkesskolor anlitas ofta vid
vederbörande industriinrättning anställda funktionärer, vilka vid sidan
av sitt egentliga arbete för industriinrättningen handhar läraruppgif-
ter vid yrkesskolan.

I nämnda fall kan en avsevärd del av arbetstagarens totallön
ha lämnats obeaktad vid uträkning av StuPL-pensionen. I APL avsett
pensionsskydd har hittills inte i ett sådant fall kunnat anordnas för
den del av lönen, som erhållits för arbete vid industriinrättningen,
emedan APL inte berör arbetsförhållande som berättigar arbetstagaren
till i annan lag eller förordning stadgat pensionsskydd. Tidigare har
man som en lösning på denna fråga föreslagit, att dessa personer skulle
anses stå i ett särskilt arbetsförhållande på basen av det arbete, för
vilket den erlagda ersättningen icke berättigar till statsunderstöd.
Inom arbetsrätten har dock vuxit fram en sådan rättspraxis, som hindrar
en uppdelning av rättsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare
i flera självständiga arbetsförhållanden. Om från denna vedertagna
rättspraxis hade avvikits i sagda fall, kunde detta ha medfört oreda i
andra fall vid tillämpning av arbetsrättsliga normer.

I APL har därför föreslagits en ny 1 a §, enligt vilken arbets-
givaren skall för arbetstagaren anordna APL-pensionsskydd på basen av
lön av ovan avsett arbete, i nämnda exempel således av arbetet för in-
dustriinrättningen, om arbetsförhållandet i övrigt uppfyller de i 1 §
APL stadgade förutsättningarna. Däremot är det på basen av sådan lön,
som för samma arbetsuppgift betalas utöver den till statsunderstöd be-
rättigande lönen, inte möjligt att anordna pensionsskydd.

Enligt 1 a § 2 mom. APL beaktas vid lagens tillämpning endast
arbetstagarens lön för sådant arbete, för vilket den erlagda lönen inte
skall beaktas vid uträkning av StuPL-pensionen. Vid beräkning av ar-
betstiden beaktas på motsvarande sätt den tid, som åtgår till att intjäna
här avsedd lön.

2. Pensionsskydd på basen av förtroendeuppdrag

Inkomster av förtroendeuppdrag har hittills stannat utanför
allt pensionsskydd, emedan person i sådant uppdrag inte står vare sig
i arbets- eller i tjänsteförhållande och inte heller kan betraktas som
självständig företagare. Skötseln av förtroendeuppdrag kan även leda

till att pensionsskyddet för en person i sådant uppdrag försvagas, då han inte för den tid som åtgår till skötseln av förtroendeuppdraget erhåller lön av sin arbetsgivare. För korrigerings av dessa missförhållanden har genom den föreslagna nya 1 b § i APL givits möjlighet att anordna pensionsskydd på grund av förtroendeuppdrag.

Enligt lagrummet kan den, som erlägger arvode för förtroendeuppdrag, på villkor som godkänts av social- och hälsovårdsministeriet anordna pensionsskydd i enlighet med minimivillkoren i APL för en person i förtroendeuppdrag. Någon obligatorisk skyldighet att anordna detta pensionsskydd har inte införts, utan den som erlägger arvodet får efter egen prövning besluta därom. Beträffande förtroendeuppdragen har det ansetts ändamålsenligt att inrymma dem endast under APL:s grundskydd. Sålunda kan i 11 § APL avsedda tilläggsförmåner inte komma i fråga för förtroendeuppdrag. Vidare bör beaktas, att på grund av stadgandena i 1 § lagen om pensionsstiftelser kan pensionsskydd på basen av förtroendeuppdrag inte anordnas i pensionsstiftelse.

I fråga om pensionsskydd, som baserar sig på förtroendeuppdrag skall i tillämpliga delar följas de i APL ingående principerna om pensionsskydd, som baserar sig på arbetsförhållande. Ålderspension kan likväl beviljas, fastän person i förtroendeuppdrag fortsätter att sköta sitt uppdrag efter uppnådd pensionsålder.

Begreppet förtroendeuppdrag definieras i 1 b § 2 mom. APL. Enligt detta skall såsom förtroendeuppdrag betraktas uppdrag, till vilket en person valts att för bestämd till eller tillsvidare representera ett visst samfund, en viss personkrets eller en viss sakkännedom och vid vars utförande denna person icke står i arbets- eller tjänsteförhållande och ej heller verkar såsom i FÖPL avsedd företagare.

Att uppgöra en uttömmande förteckning över förtroendeuppdragen är en övermäktig uppgift, då uppdragen är mångahanda. Som exempel kan dock nämnas olikartade förtroendeuppdrag för intresseorganisationer såsom arbetsmarknadsorganisationerna och andra föreningar, förtroendeuppdrag som medlem i bolags, andelslags och andra företags verksamhetsorgan såsom förvaltningsråd och styrelser. Ifall en person av sin arbetsgivare utvalts till medlem i kommitté eller arbetsgrupp, som tillsatts av arbetsgivaren, skall han anses stå i arbetsförhållande till sin arbetsgivare i fråga om denna verksamhet.

I paragrafens 3 mom. stadgas om tidpunkten för när förtroendeuppdraget börjar och när det slutar. Om en person valts till ett förtroendeuppdrag för viss bestämd tid, bestäms enligt förslaget tidpunkten för när förtroendeuppdraget börjar och upphör i enlighet med den

fastställda mandattiden. Har beträffande mandattiden ingenting överenskommits eller bestämts, anses förtroendeuppdraget ha börjat vid ingången av den månad, för vilken första gången betalas arvode för uppgift hörande till förtroendeuppdraget, och anses ha upphört vid utgången av den månad, för vilken arvode senast erlagts.

Ifall den person, som inte valts för någon viss mandattid, utför den första till arvode berättigande uppdragsuppgiften den 5.2.1974, anses förtroendeuppdraget ha börjat den 1.2.1974, helt oberoende av när arvodet erlagts. Och om den sista till arvode berättigande uppdragsuppgiften utförts den 5.4.1974, anses förtroendeuppdraget ha upphört den 30.4.1974, också detta oberoende av när arvodet erlagts.

3. Ålderspensionens begynnande

Före den nu genomförda ändringen kunde ålderspension beviljas tidigast från början av den månad, som närmast följde efter pensionsansökan. Beviljandet av i APL avsedd ålderspension föruttsatte dessutom, att pensionssökandens APL-underlydande arbetsförhållande hade upphört. I vissa fall har detta lett till, att en pensionssökande arbetstagare för någon tid gått miste om både lön och pension.

Ex. 1. (gamla lagen)

Arbetstagare f. 30.9.1908

Arbetsförhållande 5.5.1960 - 30.9.1973

Sökt pension 1.10.1973.

Pension har beviljats från början av den månad, som följer efter ansökan eller från den 1.11.1973. Vid uträkning av pensionsbeloppet har beaktats den i 5 § 2 mom. APL avsedda uppskovsförhöjningen.

Enligt den nya 4 § 2 mom. APL kan i APL avsedd ålderspension beviljas retroaktivt från början av den månad, som följer efter det rätten till pension uppkommit, förutsatt att pensionen har sökts inom tre månader från det arbetsförhållandet upphörde. Ifall pension söks först sedan mer än tre månader förflutit från det arbetsförhållandet upphörde, kan pensionen inte alls beviljas retroaktivt, utan först från början av den månad, som följer på ansökan. Beträffande ålderspension baserad på enbart fribrev tillämpas bestämmelserna i villkoren och grunderna för fribrev.

Ex. 2.

Arbetstagare f. 27.6.1909
Arbetsförhållande 1.7.1962 - 27.6.1974
Söker pension 15.7.1974
Pensionen beviljas från 1.7.1974.

Ex. 3.

Arbetstagare f. 27.6.1909
Arbetsförhållande 1.7.1962 - 27.7.1974.
Söker pension 2.8.1974.
Pensionen beviljas från 1.8.1974 och vid uträkning av pensionsbeloppet beaktas i 5 § 2 mom. APL avsedd uppskovsförhöjning.

Ex. 4.

Arbetstagare f. 27.6.1909
Arbetsförhållande 1.7.1962 - 30.6.1974.
Söker pension 9.10.1974.
Pensionen beviljas från 1.11.1974, varvid ovan avsedd uppskovsförhöjning skall beaktas.

I detta sammanhang är det skäl betona, att det härefter är betydligt viktigare än hittills att på pensionsansökan anteckna dag, då ansökan anhängiggjorts.

4. Utbetalning av pension till socialnämnden

Enligt det tidigare 19 a § 2 mom. APL kunde pension eller del därav utbetalas till socialnämnden för att användas till pensionstagarens eller hans anhörigas framtida försörjning.

Med anhörig till pensionstagaren avsågs då make samt barn, adoptivbarn och makes barn eller adoptivbarn, vars utkomst båda makarna gemensamt dragit försorg om. Däremot har olika tolkningar framförts beträffande utom äktenskapet fött barn, som den underhållsskyldige inte erkänt, skulle sådant barn betraktas som anhörig eller inte.

Då i det ändrade lagrummet anhörig ersatts med "person i vars försörjning pensionstagaren enligt 3 § lagen om socialhjälp (SochjL) är

förpliktad att delta", har den ifrågakommande personkretsen härigenom utvidgats. Enligt 3 § SocHjL föreligger underhållsskyldighet, förutom gentemot i föregående stycke nämnda personer, för mansperson även gentemot utom äktenskapet fött barn och dess moder, om han genom avtal åtagit sig eller genom domstols beslut ålagts att till barnet och dess moder betala underhållsbidrag. Gentemot modern föreligger underhållsskyldighet för en tid om fyra månader före och nio månader efter nedkomsten. Gentemot samtliga barn föreligger underhållsskyldighet fram till dess barnet fyller 18 år.

Det tidigare 19 a § 2 mom. APL har tillämpats så, att pension retroaktivt inte alls kunnat erläggas till socialnämnden. Då det inte finns motiverade skäl till att särbehandla retroaktiv pensionsbetalning, har i lagrummet intagits ett särskilt omnämnande därom, att pension även till dessa delar kan utbetalas till socialnämnden.

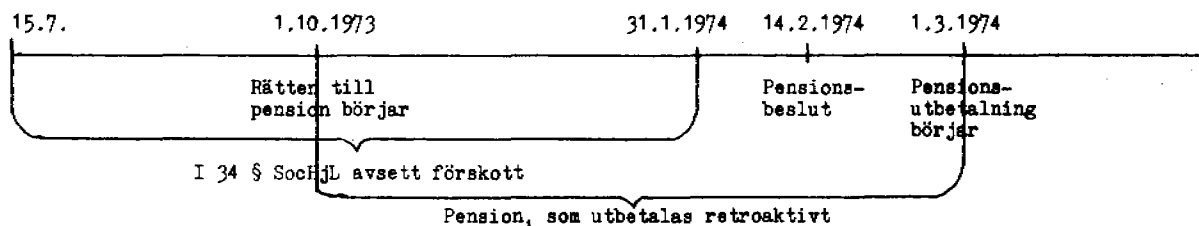
Hittills har pension kunnat erläggas till socialnämnden endast för användning till framtida försörjning. Sålunda har pensionen inte kunnat användas till ersättning för redan given socialhjälp.

Från den 1.12.1972 har 34 § 1 mom. SocHjL ändrats och har följande lydelse:

"Erhåller person socialhjälp i form av anstaltsvård, eller har socialhjälp beviljats antingen helt eller delvis i form av förskott mot emotsedda pensioner, livräntor, understöd eller andra fortlöpande eller i ett för allt inflytande inkomster eller tillgodohavanden, äger socialnämnden befogenhet att uppbära och lyfta honom tillkommande, ovan avsedda inkomster och tillgodohavanden för den tid anstaltsvården varar eller socialbidrag av förskotts-natur beviljas samt att använda dem för hans vård och för ersättande av socialhjälpen, dock med beaktande av vad om användningen av sådan prestation till äventyrs annorstädes föreskrives. Över dessa medel skall särskilt konto föras."

Denna ändring i SocHjL har även i APL nödvändiggjort en ändring, enligt vilken pension, som betalas retroaktivt, kan användas för redan given socialhjälp. Förfarandet är möjligt endast i fråga om förskott som avses i 34 § SocHjL. För pensionsanstalterna är det därför skäl att konstatera detta i sina beslut, så att felaktigheter inte i detta avseende skall inträffa.

Exempel

Ifall pensionsanstalt beslutat erlægga pension retroaktivt till socialnämnden, kan nämnden alltid använda hela den retroaktiva pensionen, liksom också sådan del av pensionen, som hänför sig till annan tid, till pensionstagarens och i 19 a § APL avsedd anhörigs framtida försörjning. Till ersättning för som förskott utgiven socialhjälp kan användas endast retroaktiv del av pensionen och detta endast för sådan tid, för vilken socialhjälp av ovannämnt slag beviljats. I det givna exemplet hade socialhjälp som förskott beviljats för tiden 1.10.1973 - 31.1.1974.

Till övriga delar skall vid utbetalning av pension till socialnämnden följas de i cirkulär nr 16/72 givna anvisningarna.

5. Lagändringarnas inverkan på uppgiftskommuniceringen

5.1. Arbetsförhållandeanmälningar

Vid arbetsförhållandeanmälan om förtroendeuppdrag och om arbetsförhållande vid statsunderstödda institutioner skall förfarandet i övrigt följa de för APL-arbetsförhållande givna anmälningsanvisningarna, utom att i arbetsförhållandekortets ruta 5, första delrutan antecknas som periodkod följande:

4 = APL-arbetsförhållande vid statsunderstödd institution eller delperiod därav

5 = förtroendeuppdrag eller delperiod därav.

Vid anmälan om pensionsrätt, som uppkommit av pensionstid (fribrevsuppgifter för pensionstid) antecknas 2 som periodkod även i det fall, att grunden för anmälan är ett förtroendeuppdrag eller ett arbetsförhållande vid statsunderstödd institution.

5.2. Arbetsförhållanderegister

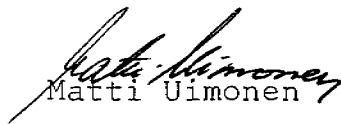
Förtroendeuppdragen och arbetsförhållandena vid statsunderstödda institutioner införs på pensionsanstaltens registerutdrag på samma sätt som APL-arbetsförhållanden, dock med den skillnaden att som kod anges ovannämnda nya koder 4 och 5.

5.3. Pensionsanordningsanmälningar

Anordnandet av pensionsskydd för personer i förtroendeuppdrag skall genomföras antingen med en särskild pensionsanordning eller med en särskild pensionsgrupp. I det förra fallet anges som pensionsanordningens personkrets och i det senare fallet som pensionsgruppens namn
p e r s o n e r i f ö r t r o e n d e u p p d r a g .

Vid anmälan om APL-pensionsanordningar som baserar sig på arbetsförhållande vid statsunderstödda institutioner skall tillämpas gällande anmälningsanvisningar.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Matti Uimonen

Lauri Koivusalo